

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

**VINDKRAFT
KULTURLANDSKAP
LANDSKAPSVERN
VANNBALANSEN
FLOMSIKRING
M.M.**

...OG NOA I HUNDRE 2014!

INNKALLING TIL ÅRSMØTET 19. MARS – SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

NOAs daglige leder Gjernund Andersen har skapt rabalder på Facebook, selv vanlig tone og temperatur der tatt i betraktning. Gjernund filosoferte i sin artikkel i forrige hefte om hva brorparten av medlemmene i NOA mente med sitt medlemskap – naturmangfold eller klimaforverring. Han taler ut fra noen års kontakt med medlemmer, og regnet med at det hovedsakelig er støtten til naturmangfoldet som trekker. Med halvannet årsverk kan det også være nok for NOA å konsentrere seg om på en fullgod måte – det burde imidlertid også Naturvernforbundet i all hovedsak. Gjerne også klimaspørsmålene, men det er det mange andre organisasjoner som dekker. Det skal en kong Salomo til å avgjøre hva som er viktigst.

Med i koret på Facebook er også Heidi Sørensen, som en mild og forstandig røst: «Det er to miljøproblemer av eksistensiell karakter klimadringene og tap av naturmangfold, og begge er globale. Uten den erkjennelsen har vi ikke sjanse til å løse noen av utfordringene.»

NOAs styreleder Øvind Grimmer slipper heller ikke taket i dilemmaet vindkraft, og underbygger det med forskeres klarsyn. Viktigheten understrekes ved at Kampen mot vindkraft blir tema etter årsmøtet 19.mars med Nils Faarlund som innleder – han har stått på for å bevare Totenåsen for vindmøller, og har vunnet en foreløpig seier. (Alt innen naturvern er foreløpig – kampene må vinnes om igjen og om igjen.)

Grevlingen er en mulighet for lokallagene til å nå ut i hele nedslagsfeltet for NOA og presentere seg for drøye 5000 lesere! Oppfordringen har denne gang gitt respons. Steinar Myrabø fra Gjerdrum/Nannestad understreker med grelle eksempler hvor viktig det er å opprettholde vannbalansen. Bo Wingård fra Bærum diskuterer vassdragsforvaltning utfra planer om flomsikring i Sandvikselva. Elizabeth Sivert Nielsen fra Oslo Nord presenterer Maridalens umistelige verdier.

NOA i hundre. Sist men ikke minst: NOA fyller 100 år til neste år. Det vil vi gjerne markere, fordi det gir ytterligere en sjanse til å få oppmerksomhet om naturvern.

Illustrasjoner til jubileumsboken søkes! Se etter i dine, og slektas, lader og arkiver om du skulle finne fotografier, tegninger, trykk, avisutklipp, dokumenter etc. fra de første tider i ØNV/NOAs historie og helt opp til vår tid. La oss avgjøre hva som er relevant. Ring, mail, send det eller kom innom.

Frithjof Funder, redaktør

Innhold

- Aktivitetsplan
- Naturvern eller vindkraft
- Bli med på jubellaget
- Maridalen
- Oppretthold vannbalansen
- Sandvikselva
- Europas skoger
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Bokspalten

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo

Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekeli, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 15. januar 2013.

Forsidebildet viser slåtteeing på Finnerudseter.
Foto: NOA (tidl. gjengitt i Markakalenderen 2012, utsnitt).

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2013
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.
Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.
Trykk: IT Grafisk Opplag: 5.100

Stilling ledig i NOA

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) søker etter kontorsekretær i deltidsstilling (40 %). Stillingen er midlertidig frem til sommeren 2013 med mulighet for forlengelse. Arbeidsplassen er Vøienvolden, Maridalsveien 120 i Oslo. Vi har trivelige lokaler og et godt arbeidsmiljø.

For nærmere opplysninger kontakt Elen M.S. Lie på telefon 939 18 561. Søknaden sendes til elen@noa.no.

AKTIVITETSPLAN

NOAs fellesaktiviteter – bli med da vell!

Vi tar forbehold om endringer i programmet.
Følg med på NOAs nettsted www.noa.no

Februar

6.2. 2013: Konflikter mellom ulike brukergrupper i Marka. Noen er reelle, mens andre kanskje bare er påståtte eller overfokuserte. **Oddvin Lund** fra DNT stiller spørsmålene – Bidrar markaloven til å løse konflikter eller har den skapt nye? – Hvor langt rekker toleransen mellom brukergruppene? – Må vi tenke mer i soner i tilretteleggingen? – Hva skiller de villmarkspregete delene av Marka fra de bynære? – Finnes det noen «svake parter» som krever spesielle hensyn?
Kl. 18.00, Café Abel.*

20.2. 2013: Hva har Marka med vår identitet å gjøre? **Per Espen Stoknes** innleder om forholdet mellom mennesker og skog fra et psykologisk ståsted. De siste tiår har feltet økopsykologi vokst fram internasjonalt, og det beskriver hvordan vår identitet, vårt selv, er knyttet til økosystemene rundt oss og jorden selv. Sjela er ikke bare noe inne i oss, men deltar i naturens «ytre» prosesser på mange vis. Det er på tide for menneskeheten å delta aktivt i å helbrede og beskytte jordens egen selvstyrte og selvskapende prosesser. Se gjerne www.wildethics.org. Kl. 18.00, Café Abel.*

Mars

6.3. 2013: Forvaltningen av Marka. **Are Heden** ved Fylkesmannen i Oslo og Akershus, beskriver Fylkesmannen i Oslo og Akershus' rolle i forvaltningen av Marka. Med utgangspunkt i Markaloven. Orientering om status til de foreslåtte verneområdene i Marka. Kl. 18.00, Café Abel.*

19.3.2013: NOAs årsmøte. Program, se siste side. I tilknytning til møtet innleder **Nils Faarlund** om vindkraft.

April

10.4. 2013: Natur og kultur på Bygdøy.** En vandring i de nylig opprettede naturreservatene på Bygdøy, i flere tusen år gammel løvskog med sjeldne dyre- og plantearter. Vi finner også stisystemer, bygninger og monumenter fra Bygdøy sin tid som folkepark. **Klaus Høiland** og **Kjersti Morland** orienterer om flora, fauna og kulturhistorie. Oppmøte ved busstoppestedet Frognerkilen kl. 17.30. Buss nr. 30.

24.4. 2013: Tur Kolsås-Dælivann** med turlleder **Sigmund Hågvar**. To til tre timers tur i landskapsvernområdet. Først gjennom skogen til Dælivannet, der Christian Skredsvig malte Gutten med seljefløyten. Så til Dalbo gård med helleristninger fra bronsealderen. Deretter et stykke opp i Kolsåsen for å få utsikt mot byen og fjorden. Litt geologi, biologi, historie, og om verneområdet. Oppmøte Valler stasjon kl. 17.30.

Mai

15.5. 2013: Fra Frognerseteren til Frønsvollen.** Fottur med litt biologi underveis. På turen utenfor opptrakkete løyper vil turlleder **Leif Ryvarden** vise trekk av landskapet med alle sine vann og elver. Marka er jo landets mest gjennomregulerte landskap. Det blir også glimt av Markas store biodiversitet og dets mange naturreservater med mange naturperler. Oppmøte på parkeringsplassen ved Sporten/ Frognerseteren kl. 17.30.

29.5. 2013: Friluftsliv og Marka.** Turlleder **Nils Faarlund** (grunnlegger av Norges Høgskole i Hemsedal 1967.) Eventyrstemmer Peter Christen Asbjørnsen la med sine gjenfortalte sagn og eventyr grunnlaget for våre assosiasjoner når vi i dag ferdes i Markas eventyrskog. Men han som også hadde studert skogbruk i Tyskland, var en av Norges første forstmestere og æresmedlem i Turistforeningen.

På vår vandring fra Sognsvann til Øvre Blanksjø gjennom en av Markas eventyrskoger samles vi her og der i en storkrets for å finne ut av det norske friluftslivets egenart og tradisjonelle verdier. Naturen blir aldri gammeldags – heller ikke friluftsliv som veg-glede. Faarlunds bidrag til norsk friluftsliv er tuftet på hans helhetlige filosofi om naturverd og menneskeverd. Oppmøte ved bommen ved Sognsvann t-banestasjon kl. 17.00.

OBS:

*Café Abel ligger like ved stoppestedet John Colletts plass for trikk nr. 17 og 18 til Rikshospitalet.

**Uteaktiviteter. Ta på klær etter forholdene og godt skotøy. Ta med sitteunderlag, nistemat og drikke.

Naturvern eller vindkraft?

av Øivind Grimmer, styreleder i NOA

I Grevlingen nr. 4 2012 skrev Gjermund Andersen artikkelen «Hvor bærer du hen, Naturvernforbund?» Han skrev blant annet: «Den såkalt «grønne» energien bidrar i liten grad til å redde klodens klima og i stor grad til ødeleggelse av naturmangfoldet.» og «Aksepterer vi ødeleggelse av norsk natur for å øke kraftekspor-ten ytterligere?» Han skrev videre: «Også i vår organisasjon har kampen om klimaet festet seg, særlig i sentrale organer.» Han avsluttet med: Start debatt!

Og debatt ble det. Unni Berge, tidligere nestleder i Zero, kåret innlegget til «rekord i reaksjonær miljøtenkning» på det sosiale mediet Facebook. De øvrige innleggene bar mer preg av utskjelling. Noen argumenter kom ikke opp. Saken ble fulgt opp i Natur & Miljø nr. 6 2012 der Gjermund Andersen konkluderer med at Naturvernforbundet ikke bør støtte tiltak som ødelegger natur i klimaets navn. Den mest miljøvennlige energien er etter hans mening den som ikke brukes.

Hva er så status for utbygging av fornybar energi basert på vindkraft? Informasjon fra NVE viser at 280 vindturbiner er i drift i Norge. Det er meddelt konsesjon for minimum 1526 vindturbiner (maksimum 1955). Dette betyr at et stort antall naturområder vil bli ødelagt for alltid. Etter å ha fulgt prosessene for utbygging av slike industriområder på Østlandet, er det påfallende hvor aggressive entreprenørene er. Flere grunneiere

og kommuner er positive i påvente av årlige inntekter. Det er jo bare snakk om å bruke noen utmarksområder sies det. NVE opplyser at ingen konsesjonssøknader er avslått på grunnlag av naturødeleggelser. For utbyggerne og deres interesseorganisasjoner er det snakk om virkelig store summer. Således laget Norwea og Nobio (kraftverk.net) Småkraftforeninga Ut i Naturen-programmet «Ikke så grønn likevel?», som ble sendt den 20. november, inn for Kringkastingsrådet fordi de mente at programmet var tendensiøst, plaget av manglende tilsvare og i strid med hva de kan akseptere. De sier videre at «de ønsker all debatt velkommen og er takknemlige for alle innspill som gjør våre prosjekter **enda** (uthevet av forf.) mer miljøvennlige.» For alle som har sett de omfattende og permanente na-

turødeleggelserne som anleggelse av slike industriområder medfører, er et slikt utsagn sterkt provoserende.

Mange hevder at Norge må også bidra til å redusere klimaeffektene. Det burde det ikke være tvil om, men det er spørsmål på hvilken måte. Vil utbygging av fornybar energi basert på vindkraft ha noen effekt på klimaet? Olav Veum, styreleder i Norges Skog-eierforbund går i et innlegg i Glåmdalen den 3. desember sterkt imot at noen kan hevde at produksjon av slik energi ikke har noen klimaeffekt. Han sier at uttalelsene er både skremmende og feil, men unnlater å fortelle hvordan norsk elektrisk kraft skal erstatte bruken av fossilt brensel. Han hevder videre at vi ikke må la ensidig fokus på uberørt natur bli det globale livsmiljøets fiende. I Fjell og Vidde for desember 2012

Utsyn over Østmarka. Like kjære steder ødelegges!

Foto: reid.

skriver forskerne Annegrete Bruvoll og Henrik Lindhjem (Vista Analyse og NINA): «Den ekstra kraften kan vi eksportere og da kunne utslippene tenkes å gå ned i Europa der deler av kraftproduksjonen er basert på kull og gass. Men den europeiske kraftproduksjonen inngår i det såkalte kvotemarkedet. Innenfor dette markedet er det bestemt hvor store de samlede utslippene kan være. Slipper kraftsektoren ut mindre, vil kvoteprisen falle og utslippsrettighetene kjøpes av annen industri som slipper ut mer. De samlede utslippene blir de samme. Den klareste effekten her hjemme er at økt produksjon

gir lavere priser og økt forbruk. Lavere priser gjør dessuten både energieffektivisering og utvikling av nye energikilder mindre lønnsomt. Dette er et paradoks når ordningen går for å være miljøvennlig.»

De konkluderer med at avgifter på CO₂ og tilstrømning i kvotesystemet er de mest effektive løsningene på klimaproblemet. Dagens system fører til at norsk natur og vanlige strømkunder betaler for subsidiert kraft til industrien, mens klimaargumentet brukes som dekknavn.

Etableringen av «grønne sertifikater» eller «el-sertifikater» vil føre til enorme ødeleggelser av norsk

natur som følge av industrianlegg basert på vindkraft og på utallige små vannkraftanlegg. Dette vil skje tilsynelatende uten en klar plan eller avtaler for hvor og hvordan den nye kraften skal benyttes. Det synes å være fritt frem for de som har størst ressurser og dermed størst behov for profit. I mellomtiden forledes folk til å tro at dette gjøres for å bedre klimaet. For den store olje- og gassproduzenten Norge er det tydeligvis behov for slike tiltak, slik at ikke folk begynner å stille spørsmål ved de klimamessige konsekvenser av våre enorme inntekter fra olje- og gassvirksomheten.

Bli med på jubellaget – NOA blir 100 år i 2014 !

Foreningen du er medlem av er landets eldste naturvernorganisasjon. Til neste år fyller vi hundre år! Det skal selvsagt feires og markeres på mange måter. Skal jubileet bli det løftet for naturvernsaken vi håper på, trenger vi hjelp. Mye hjelp. Hjelp fra mange. Oppgavene er mange, fra engangshjelp til mer kontinuerlige oppgaver som vil gå til over jubileet. Fra praktiske oppgaver ved arrangementer til skriving og produksjon av materiell. Vi håper at DU kan bidra!

NOAs oppstart

29. april 1914 ble «Østlandske kredsforening for naturfredning i Norge» stiftet i Kristiania. Stiftelsen hadde vært i emning lenge. Etter et foredrag av professor Wille i Geografisk selskap i 1909 ble interessen vekket, og selskapet nedsatte en komité som fremmet forslag til en egen naturvernlov,

noe som ikke fantes. Forslaget ble antatt, og komitéen fortsatte arbeidet med sikte på å starte en landsforening for naturfredning. En «poststyrelse» ble nedsatt, forslag til vedtekter utformet og interesserte invitert til å stå som innbydere til foreningen. Blant innbyderne var statsminister Knudsen og professor Fridtjof Nansen, samt en rekke ledende forskere og embedsmenn.

På et møte i februar 1914 ble det besluttet å starte en landsforening som skulle bestå av selvstendige kretsforeninger. Landsforeningen skulle tre i aksjon når det var stiftet minst tre kretsforeninger, og styret skulle bestå av formennene i kretsforeningene. Østlandske ble startet våren 1914, Nord-Norge kom etter samme høst og Trøndelagsforeningen i 1915. Og høsten 1916 trådte landsforeningens styre sammen for første gang. Forløperen til Norges Naturvernfor-

bund var i gang.

Østlandske kredsforening besto av alle fylkene sør for Dovre og øst for Langfjella, sørover til og med Telemark. Den aller første seieren var vern av planten eselstistel i 1914, en art som var knyttet til svært næringsrik jord, og hvis siste eksemplarer vokste på møddingen (gjødseldynga) på Hvaler prestegård. Samme år ble den prektige eika «Den gamle mester» på prestegården i Krødsherad vernet.

Siden gikk det slag i slag, med vern av trær, de første verneområdene og annet arbeid for å sikre distriktets natur. Av de mest kjente sakene var kampen for å verne Gjende (vunnet) og for å verne Vassfaret (delvis tapt). Fra 1970 ble Marka etter hvert den dominerende saken, noe den har vært siden, delvis supplert med arbeid for og med arealplaner, bymiljø, kulturlandskap og natur

ved fjorden.

Naturen har mange motstandere. Kampen er hardere enn noen gang. Vi kan ikke hvile på laurbærene, men må bruke jubileet til å komme videre. Det går ikke av seg selv!

Jubileumsfeiringen

Planene er ikke klare ennå, men følgende elementer jobber vi med:

- Jubileumsbok om historien, fortalt av foreningens egne aktivister, der medlemmer og andre kan forhåndsbestille og bli oppført i gratulasjonslisten.
- Bok om Markas siste eventyrskoger.
- Bok om vårt verdigrunnlag (arbeidstittel: Hvorfor naturvern?).
- Et arbeid med å utarbeide «NOAs syn på ...», der vi nedset-

ter arbeidsgrupper som skal utarbeide et overordnet syn på våre sentrale arbeidsfelter. «Synene» skal behandles organisatorisk og vil ende opp som publikasjoner.

- Arbeidsgruppene vil også være kjernen i organiseringen av en rekke fagseminarer om våre kjerne spørsmål, der vi inviterer venne-organisasjoner til stå som medarrangører.
- Et jubileumsprogram med medlemsmøter og turer til områder vi har kjempet for vil bli utarbeidet.
- Muligens arrangerer vi en naturfestival i samarbeid med Naturvernforbundet sentralt, eller et «Grønt universitet» etter mønster av arrangementene i 1989, 1990 og 1992.
- Muligens får vi til en utstilling eller et kulturarrangement.
- Og selvsagt skal vi ha en fest for

å markere jubileet.

I tillegg skal det utarbeides informasjonsmaterieil, vi skal stå på stand, verve, selge kalendere, utbre våre synspunkter, skrive i avisene. I det hele tatt: Skape så mye blest om saken som mulig! Og som sagt: Til alt dette trenger vi din hjelp. Vi håper å få etablert et korps av frivillige hjelpere, og starter allerede nå registrering av «jubileums-aktivister».

Ta kontakt: Send en sms til mobilnr. 939 18 561 eller ring NOA på 22 38 35 20. Du kan bruke e-post til noa@noa.no – sende brev eller komme innom vårt kontor på Sagene i Oslo (Vøienvolden, Maridalsveien 120, 0461 Oslo). Alle som melder seg vil bli kontaktet, og vi vil invitere til en festoppstart rett etter påske.

Velkommen på jubileums-laget!

Maridalen landskapsvernområde

Hvorfor er Maridalen vernet?

av Elizabeth Sivert Nielsen

Den 31. august 2001 vedtok Kongen i statsråd at hele Maridalen med omkringliggende åssider skulle være et landskapsvernområde. Maridalen er et ualminnelig godt bevart kulturlandskap tett ved Norges største by. Fra 1896 av kjøpte nåværende Oslo kommune store områder i dalen for å sikre byens drikkevann. Siden den gang har Maridalen slumret – lite berørt av utvikling både i byen og i jordbruket. Dalen fremstår i dag som et nokså urørt jordbrukslandskap fra 1800-tallet. Maridalen er oppført på Europarådets liste over verneverdige kulturlandskap i Europa.

For hundre år siden og mer var Oslo omkranset av jordbrukslandskap lignende det vi i dag ser i Maridalen. Dalen er rett og slett

et gigantisk landskapsmuseum. Her på Østlandet levde våre oldeforeldre og tipptippoldeforeldre i landskap som lignet på Maridalens.

Hvordan kan vi se at Maridalen er et gammelt landskap?

Etter annen verdenskrig foregikk en veldig modernisering og effektivisering av norsk landbruk. Maridalen ble lite berørt av denne utviklingen. Her er noen iøynefallende gammel-dagse trekk ved Maridalens landskap: Små, uregelmessige åkre (teiger), humpete og skrå åkre (ikke planert), åpne bekker (ikke lagt i rør), vegetasjon langs åkerkantene ved veier, bekker og vann, og mange åkerholmer.

Gårdstunene er nokså uforandret siden 1800-tallet. Langt inn i dalen, i Neskroken opp mot Dau-

sjøelva, ligger for eksempel en samling hus som en gang var husmannsplasser under storgården Nes. Dalen er fri for store tekniske inngrep.

2000 år i Maridalen

Et kulturlandskap er et landskap som er formet av menneskers arbeid. Maridalen er blitt preget av mennesker i ca. 2000 år og det finnes mange slags spor etter folk her. De første gårdene, som Nes, Brekke, Vaggstein og Skar, ble ryddet ca. 300 f.Kr. og utover. Kirkeruinen og prestegården Kirkeby stammer fra ca. 1250. Etter Svarstedauen i 1349 lå dalen folketom i ca. 200 år. Brekke (av bratte bakke) var eneste gård i drift, ved Brekkekrysset. Ca. år 1550 ble ødegården Skjerven gjenryddet,

Skar gård ble brukt som seter. Kongeikene ved Nes sies å være fra 1600-tallet. Ankerveien (til Hammeren) og Greveveien (til Hakadal og Hadeland) ble bygget på 1790-tallet og utover. På den tiden startet også jernutvinning på Hammeren. Skjervensbrua, steinbroen over Skjærsvøelva ved Hammeren, er fra ca. 1880. Hammeren kraftstasjon, som skulle forsyne hele hovedstaden med strøm i «all fremtid» er fra 1901. Gamle alleer, rester av slåttemark, gravrøyser og fløtningsanlegg, alt er med på å fortelle historien om menneskene i Maridalen. Men det helt unike – årsaken til at dalen er vernet – er det gamle, ineffektive jordbrukslandskapet.

Maridalen i fremtiden. Hva betyr landskapsvernet i praksis?

«I landskapsvernområder må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets karakter» står det i loven. Vi kan regne med at store inngrep som bilveier, boligbygging, større idrettsanlegg o.l. vil stanses av landskapsvernet i overskuelig fremtid. Når det gjelder litt mindre inngrep, vil det nok alltid oppstå diskusjoner, men utgangspunktet for diskusjonene skal alltid være at dalen er vernet ved lov for å bevare «landskapets karakter». Det er fylkesmannen som avgjør ved tvilstilfeller.

Hvordan ta vare på landskapet?

Den største trussel mot Maridalens landskap i dag er gjengroing som følge av lite husdyrhold. Slåtteng og beitemark blir borte, jordbruket blir mer ensformig, dyr og planter som er tilpasset gammel dags jordbruk forsvinner, og langsomt endres landskapet. Som følge av fredningen er det tildelt skjøtelsesmidler for å vedlikeholde Maridalens kulturlandskap.

Med disse midlene gjør Maridalens venner et viktig arbeid med landskapspleie, særlig med å restaurere og vedlikeholde gammel slåttemark. For mer info: se maridalensvenner.no.

Vi håper og tror at Maridalens gammelmodige og vakre landskap kan bevares for fremtidens generasjoner.

NONs engasjement for Maridalen

Naturvernforbundet Oslo Nord (NON) trykker opp en brosjyre. Målet er at folk i nærmiljøet skal bli mer oppmerksomme på de unike landskapsverdiene som finnes i Maridalen.

NON spilte en vesentlig rolle i det avsluttende arbeidet for å få vedtatt verneplanen for Maridalen. Vi har beholdt vårt engasjement for dalen og holder et våkent øye med politiske og andre utspill som berører dette vernet landskapet.

Rulleskitrasé. Det foreligger i dag et forslag om utbygging av noe som i praksis blir en rulleskitrasé (ofte omtalt som sykkelsti) parallelt med Maridalsveien i første omgang fra Brekke til Hammeren. NON tok i oktober initiativ til et møte med Fylkesmannens miljøvernavdeling for å spørre dem om de virkelig hadde vurdert et en

slik bred asfalt-trasé opp mot verneforskriften for Maridalen. De påsto at de hadde vurdert dette, men kunne ikke vise til noe dokument som diskuterte et så stort inngrep i dalens egenart opp mot verneforskriftens krav om bare å tillate «enkle tiltak for friluftslivet». Maridalen er vernet som et nasjonalt landskapsvernområde med egen forskrift. Men en forskrift blir bare papir hvis ikke de som er satt til å forvalte forskriften er aktivt opptatt av verneverdiene. NON er bekymret for om Fylkesmannen virkelig er det når det gjelder Maridalen.

Den liberale markaloven. Maridalen har «dobbel beskyttelse» gjennom både landskapsvern og Markaloven. Dette har vist seg å være en kompliserende faktor fordi Markaloven er mer liberal i forhold til utbygging av idrettsanlegg i Markas randsoner. Fylkesmannen har vært eksplisitt på at rulleskitraseen er forenlig med Markaloven, men har latt være å diskutere utbyggingen direkte opp mot verneforskriften. Det kan se ut som utbyggingsinteressene kan kjøre slalåm mellom de to lovene. Det som skulle vært dobbelt vern, kan ende med å bli et halvt vern.

Ned mot Maridalsvannet.

Foto: Øyvind Traagstad (etter diass).

Oppretthold vannbalansen!

Dårlig vannfaglig kunnskap og saksbehandling i kommunene

av Steinar Myrabø, hydrolog og tidligere lokallagsleder i Nannestad/Gjerdrum

Det er mange eksempler på problemer i utbyggingsområder både i Nannestad og Gjerdrum kommune på grunn av dårlig vannfaglig kompetanse. Politikere og saksbehandlere i kommunene lytter ikke til personer med både lokalkunnskap og fagkompetanse. Dette har ført til vann på avveie, erosjon, utvasking, utglidning og skred flere steder. Flere problemer kan komme etter hvert som klimaendringene gjør seg mer gjeldende. Ravineområdene på Romerike, spesielt de med bekkelukkinger, gjenfyllinger, utbygginger og tette flater er spesielt utsatt og vil gi økt skredfare etter som klimaendringene gjør seg mer gjeldende.

Problemsaker i Nannestad der vi ikke ble hørt:

- Ny Holter barnehage er bygd i et «sumpområde» med mye vann og setningsproblematikk. Ved befarings tid etter ble det observert store problemer med vann fra fjellkanten mot Eltonåsen. Det flommet over gang/sykkelvegen på østsida av barnehagen, og gatelysstolpene skakket på seg.
- Vedtatt plan for tverrforbindelse mellom Fv 120 og Åsvegen, med blant annet kvikkleireproblematikk og unødvendige krysninger av elver – en plan som det av økonomiske grunner kanskje ikke blir noe av.
- Byggingen av den videregående skolen, Nannestadhallen og noen boliger på ravinekanten mot Leirbekkens kilder, som via grunnboringer i ettertid er funnet å være bygd på rasfarlig grunn. Det plan-

legges nå et stort boligprosjekt (Engelsrudhagan) i samme område, hvor deler av det (Løkenfeltet) ligger i et ravineområde. For å sikre den eksisterende bebyggelsen og sørge for at det kan bygges etter planen for Engelsrudhagan, foreslås det å fylle opp øvre del av ravinene øst for Nannestadhallen. Vi har stilt spørsmål om måling og vurdering av rasfare/sikkerhet er tidsuavhengig – om en ville komme til samme resultat uavhengig av klimaet.

Problemsaker i Gjerdrum der vi ikke ble hørt:

- Ved utbygging av boligområdet Nystulia, nær Ask sentrum, foreslo vi en rekke tiltak for vannhåndtering, blant annet en fordrøyningsdam. Tiltakene ble fjernet underveis i planprosessen og første vårflokk førte til store erosjonsproblemer. Bekken gjennom området fikk så stor vannføring og sedimenttransport at bek-

Fra oktober 2008.

Fra oktober 2008. Det har siden vært noe erosjon her, og det har grodd til litt.

kelukkingen på jordbruksområdet nedenfor gikk full og ble vaske ut (bilde 1). Bekken gravde seg her flere meter ned i kanten av et område med høy faregrad for kvikkleireskred, og bekkelukkingen under Fv 120 ble nesten tettet helt igjen. Bare flaks at det ikke gikk leirskred og at Fv120

Fra oktober 2008. Her gikk det våren 2012 et omfattende leirras som knuste lagerbygningen til høre, og etter hvert forsvant det meste av bolighuset på toppen også ut i raset.

ikke ble vasket bort.

• Det nye Gulvex-raset er antagelig det største i vårt område siden 1920-tallet. Vi varslet kommunen og avisene gjentatte ganger om erosjonsproblemer, utglidning og ulovlig bakkeplanering/utfylling ut i elva nedenfor (bilde 2). Vi tilbød oss å hjelpe til med overvannshåndteringen i utbyggingsområdet og fikk det inn som en betingelse for videre utbygging. Utbygger hadde nok ikke til hensikt å følge noen av rådene og fortsatte sine inngrep uten tillatelser. Denne måten å gjøre ting på preget hele området, og da de (i 2008) gravde inn i den bratte skrånningen for å lage ny adkomstvei (bilde 3) ble vi bekymret og kontaktet kommunen og

spurte om ikke dette ville føre til stor skredrisiko og om det var gjort skikkelige beregninger og tiltak for å minske risikoen. Da det var gått et stort skred på Romerike i en svært fuktig periode våren 2012, var det ikke vanskelig å gjette hvor dette hadde skjedd. Det var nesten som en var fristet til å si: «Hva sa vi». Vi støtter ordføreren i Gjerdrum kommune som mener at en eller flere har slurvet slik at det fikk svært dramatiske konsekvenser. Dårlig vedlikehold forverrer problemene.

**Tips til andre lokallag:
Viktige råd ved alle typer
arealplaner**

Ved arealplanlegging og alle menneskelige inngrep i naturen

må en prøve å opprettholde vannbalansen i et område og unngå vann på avveie, økte flomproblemer og erosjon/utglidning/skred i det aktuelle området og nedstrøms. Dette må utbyggere og kommunene legge mye mer vekt på i alle faser av en planleggingsprosess. En god løsning for håndtering av vann må være premissgivende for resten av planen. Kommunene har flere lovverk og retningslinjer de kan benytte; som vannressursloven, naboloven og forurensningsloven. Kommunene må tilpasse seg til ekstremvær under forventede klimændringer. Dette fører til økt fare for vann på avveie, erosjon, utvasking og løsmasseskred.

Sandviksvassdraget og vassdragsforvaltning

av Bo Wingård, styremedlem i Naturvernforbundet i Bærum og i Lysakervassdragets Venner

Finnes det andre løsninger på flomproblemerne i Sandviksvassdraget enn å bygge flomvoller? Kommunedelplan for Sandviksvassdraget fra Bjørnegårdsvingen til Bjørum (KDP) er nå til politisk behandling. Vi som er opptatt av at det skal være levelige vilkår for Sandviksvassdragets svært rike naturmangfold satte oss sammen for å finne ut hvordan man best kan påvirke kommunens politikere og administrasjon til å velge løsninger som skal være på «vassdragets premisser». Vi er Bærum Natur og Friluftsråd, Skui Vel og Naturvernforbundet i Bærum.

Vassdraget dekker nesten hele Bærum kommune. Så og si alle de små vassdragene i østre og midtre delen har siden 1960-tallet blitt

lagt i rør. Det er ikke lenger levende vassdrag der de fleste av oss bor. Vi vil være pådrivere for at kommunen skal forvalte vannressursene slik at bygdas blågrønne struktur blir gjenskapt. Derfor har denne artikkelen et bredere perspektiv enn flomproblemerne i KDPen.

Deretter vil jeg vise noen av innspillene som vi kom med før og under behandlingen av KDPen i Planutvalget og Sektorutvalg for miljø, klima og kommunalteknikk (Mikk), og i møter med administrasjonen. Vi tror vi har kommet et langt stykke på vei for å endre KDPens anbefalinger om bygging av flomvoller. Det virker som om våre innspill har økt bevisstheten om en bedre vassdragsforvaltning. Utvalgene anbefaler

at alternative forslag til flomsikring må utredes, at flomvoller ikke er noen akseptabel løsning, og at det må være brede vegetasjonsbelter langs elva. KDPen skal behandles av Formannskapet og deretter Kommunestyret tidlig i 2013. Vi krysser våre fingre: Tar Bærum kommune utfordringen med å utvikle en bedre forvaltning av kommunens vassdrag generelt og områdene langs Isielva og Sandvikselva spesielt?

**Sandviksvassdraget
– en kort innføring**

Sandviksvassdraget består av vassdragene til Isielva, Lomma og Øverlandselva, og de mindre vassdragene til Dælibekken, Stovibekken, Urselva og Rustanelva. Sandviksvassdraget starter i skogs-

Sandviksvassdraget.

områdene til Hole og Ringerike i nord. Storparten av Bærum kommune er nedslagsfelt for Sandviksvassdraget. Øst i Bærum renner Lysakerelva, som danner grensen mot Oslo. Sydøst i Bærum har vi de små lukkede vassdragene til Bekkestubekken og Stabekken-Skallumbekken.

Bærum kommunes flateinnhold er 193 km². Sandviksvassdragets nedbørfelt er 222,5 km². Gyrihaugen på 682 m.o.h. er nedslagsfeltets høyeste punkt. Den øvre delen er lite berørt av tekniske inngrep. Men både Isielva og Lomma har vært viktige fløtingselver, og de få vannene som er i vassdraget har vært demmet opp for å skaffe fløtingsvann. Flere steder har det vært sagbruk, og mange gårder hadde kverner i bekkene.

Det er mye infrastruktur i den nedre delen av Sandviksvassdraget. To europaveier, E18 og E16, jernbanen i syd og T-banen som med tiden skal gå til Kolsås, og kanskje via Rykkinn til Sandvika og derfra via Fornebu til Oslo. Tre riksveier, RV160, RV164, RV168, en rekke kommunale veier, et

mangfold av stier, og et komplisert nett med vann- og avløpsledninger. Det går flere høyspentledninger langs og på tvers av vassdraget, og strømledningsnettet går delvis over bakken, og er delvis nedgravd.

Hva er det spesielle ved Sandviksvassdraget? Naturmangfoldet i Sandviksvassdraget er kanskje større, bredere og mer omfattende enn i noe annet vassdrag i Norge. Geologien er spesiell, hydrologien likeså. Det har bodd folk her de siste 8000 årene. Fugle- og dyrelivet er meget rikt. Vegetasjonen er variert, med mange til dels sjeldne planter. Det er mye fisk i bekker, vann og elver. Sandviksvassdraget er Oslofjordens viktigste gyte- og oppvekstområde for laks og sjørret.

Hvordan påvirker man en kommune?

I en kommune har man mange ulike og til dels motstridende interesser. I denne saken valgte vi å snakke med saksbehandlere i Plan- og bygningstjenesten og med politikerne i Planutvalget og Mikk. Det med å fatte seg i kort-

het har vi brukt mye tid på. Det er viktig at vi går sammen med andre interessehavere. Jeger- og fiskerforbund og friluftsansasjoner har vi sammenfattende interesser med. Idrettsorganisasjoner kan i noen tilfeller være medspillere – så lenge naturvern ikke går ut over deres krav til idrettsanlegg. Grunneiere har vi god dialog med. Grønne områder langs bekker og elver er attraktive for kommunens befolkning. Alle vet at bekker og elver kan flomme over, noen ganger med betydelige skader på veier, broer og eiendommer. Man må gjøre det beste ut av situasjonen, og innse at man ikke kan bygge seg ut av en storflom.

Forverring til tross for fagre løfter

Vi har minnet ordføreren om at formålet med KDPen var å skape et nytt og forbedret liv for vassdraget og dalføret. «Miljødalen Skui» ble brukt som visjon. Nå er både visjoner og vyer forsvunnet i spørsmålet om for eller mot flomvoller. Økt utbygging, kanalisering og flomvoller vil føre til ytterligere reduserte levevilkår for laks og sjørret. Tilførsler av forurensninger må reduseres. Dette er ingen svimlende oppgave hvis en først bestemmer seg for å ta vare på vassdraget.

Vi har påpekt flere svakheter ved planen overfor Planutvalget. Planen blitt en forverring fra første gangs behandling sett på «vassdragets premisser». Livet i elven generelt og fisk spesielt er fraværende, til tross for at Formannskapet i 2004 vedtok at fiskeforvaltningsplanen skal legges til grunn for videre planlegging og forvaltning, og det i nært samarbeid med grunneierne. Det grønne beltet langs elven er redusert fra 30 til 20 meter, inkludert

flomvoll. Frie arealer benyttes ikke som grøntområder til fordroyning ved flom, men til utbygging. Vi minnet om at Formannskapet i 2004 vedtok at «Nyetableringer av eventuelle framtidige industriområder i Skuidalen opp til Bjørum/Isi må ikke forurense eller ødelegge for den naturlige avrenningen og den livsviktige alkaliske filtrasjonen som er unik for Isielva og som sikrer høy PH-verdi.» Dette har ikke blitt fulgt opp.

Industriområdene er i stor grad asfaltert og brukt til opplagring av maskiner. Vannforskriftene er nevnt i utkastet, men vi har ikke fått en vurdering av i hvilken grad planen tilfredsstillende eller går imot forskriftene. Forskriftenes anbefalinger om medvirkning er ikke blitt fulgt, de frivillige organisasjonene blir kun kontaktet «etter behov».

Kommunedelplanen tar ikke for seg den viktigste utfordringen, nemlig motsetningen mellom ønsket om å bevare vassdraget som Oslofjordens viktigste gyte- og oppvekstområde for laks og sjøørret på den ene siden, og ønsket om flomsikring og fortsatt utbygging og næringsutvikling på den andre siden. Her er intet mål om et levedyktig vassdrag og en ny og bærekraftig fremtid for dalføret og elvene. Alternativer til flomvoller ikke er utredet, og de miljømessige konsekvensene av flomvoller er ikke tilstrekkelig utredet. Fisk og fiskens levekår i elvene og bekene (genbanker for laks og sjøørret) må ha helt sentrale plasser i KDPen. Ingen av de berørte parter vil ha flomvoller, verken grunneiere, næringsdrivende, friluftsliv, kommunens egne organer, velforøner, naturvernere, vassdragsinteresser, fiskeorganisasjoner eller skoler.

Svakheter med annen gangs behandling av Kommunedelplan

Isielva.

Foto: Bo Wingjærd.

Dammen ved Bjørum sag.

Foto: Bo Wingjærd.

Sandviksvassdraget er at den ikke er utarbeidet på vassdragets premisser. Fiskeforvaltningsplanen er ikke lagt til grunn, og det grønne beltet langs elven – inklusive flomvoller – er redusert fra 30 til 20 meter. Planen tar ikke hensyn til Vannforskriftenes krav om at inngrep skal føre til at det biologiske nivået blir hevet, og kravet om aktiv brukermedvirkning er ikke fulgt. Annen form for flomsikring enn ved flomvoller er ikke vurdert.

Vi inviterte politikerne og administrasjonen til å lage idédugnaden «Sandviksvassdraget 2020», der alle berørte parter og interesserte inviteres til aktiv deltakelse. Idédugnaden kan gjerne legges opp etter mønster av suksessprosjektet Alna i Oslo.

Vassdragets premisser og spørsmålsprøven.

Ny kommunsplan i 2014

Den 13. september 2012 arrangerte Naturvernforbundet i

Bærum (NiB) fagseminaret Vassdragsforvaltningen i Bærum – i anledning av foreningens 40-års jubileum. Vi ønsket å rette oppmerksomheten rundt vassdragsforvaltningen. 70 deltakere ble under paneldebatten oppmuntret av politikernes visjoner for en kommune der levende vassdrag skal være en naturlig del av bygdas liv og røre. Politikerne var overrasket over å erfare at så mange bekker og våtmarksområder var gravet ned. Vassdragsforvaltningen i Bærum har vært halvgod. I 2014 skal det lages ny kommuneplan for Bærum. Denne planen må ha med bestemmelser om at ingen bekker skal lukkes, og at lukkede bekker skal gjenåpnes. Vern og bevaring må skje gjennom aktiv bruk av områdene. Dette gir økt interesse for friluftsliv og fiske. Det er også viktig å sette av flomområder og gode kantsoner langs vassdragene. Arbeidet som NiB gjør med å få skoler til å adoptere elvestrekninger er helt sentralt for å få barna til å bli gode ambassadører som vil ta vare på elver og bekker. Det er tverrpolitisk enighet om at Bærum gjennom en god vannforvaltning skal ha levende vassdrag. Kan vi om fem år vise et oppdatert kart med mange blå bekkestrekninger langs Stabekk,

Bekkestubekken og Nadderudbekken, og der Sandvikselva og Lysakerelva har gode gyte- og oppvekstvilkår for laks, sjøørret og lokale fiskestammer?

Spørsmålsprøven for god vassdragsforvaltning

Vi stiller følgende spørsmål i en folder vi leverer politikerne, kommuneadministrasjonen, utbyggere og grunneiere:

Når du skal utvikle eller behandle et tiltak nær elver, bekker, vann og våtmarksområder må du stille deg følgende spørsmål:

1. Blir miljøtilstanden bedre? – JA eller NEI?
2. Blir det bedre vilkår for alt som lever i eller nær vann? – JA eller NEI?
3. Blir det bedre gyte- eller oppvekstforhold for fisk? – JA eller NEI?
4. Får vi en bredere kantsone langs elven/bekken/vannet? JA eller NEI?
5. Får vi bedre tur- og rekreasjonsmuligheter i vassdraget? JA eller NEI?

Hvis du svarer NEI på ett eller flere spørsmål, er det et dårlig tiltak. Vær en god vassdragsforvalter. Gjør Bærum bedre for våre etterkommere. (Artikkelen er forkortet i redaksjonen.)

Oppdragelse til motstand

Det er et forsømt ideal å oppdra unge til å tenke selv. Mange av de unge gjør det likevel. I en kronikk i Aftenposten i romjula følger Arne Johan Vetlesen og Per Bjørn Foros opp sin bok *Angsten for dannelse*, som ble omtalt i Grevlingen tidligere. Og spør: «Tenåringene i Natur og Ungdoms velbegrunnede aksjoner idømmes bøter på titusenvis av kroner. Hva slags signal gir det?» Redaksjonelt kan vi også spørre om noen har vært inne på tanken om å tilbakebetale de unge Alta-aksjonistene deres skyhøye bøter, siden daværende statsminister har innrømmet at de hadde rett i grunnlaget for sin handling?

Den unaturlige generasjonen

Skremmes vi bort fra naturen, spør paleontologen Jørn Hurum som gjesteskribent i Tidsskrift for Den norske legeforening nr. 19 2012. Han skriver blant annet:

Massivt trykk fra andre foreldre gjør at du føler at ungen går glipp av noe og at du er en dårlig forelder hvis ungen ikke er på aktiviteter i en hall hver kveld. Hva er det med denne innendørskulten som gjør folk så lite reflekterte om hva de driver med og hva de gir barna?

Jeg tror mediene har en stor del av skylden for at naturen der jeg bor brukes så lite – tabloidenes sensasjonsoppslag om at alt i naturen er farlig skremmer folk ut av skogen. Barna får ikke ta på en padde (bitte lite grann giftig) eller drikke vann fra en bekk (en liten mulighet for harepest) eller gå i tett skog (flått) eller klatre i steinurer (hoggorm).

Treningssentrene, idretten, kroppsfikseringen og tabloidene har skapt den unaturlige generasjonen i landet med verdens mest tilgjengelige natur. Trist.

Vi takker dr. Jørgen Vogt for tipset, og oppfordrer samtidig andre som måtte ha lignende tips til å la høre fra seg.

Europas skoger øker

av Knut Bakkevig

Skog er en viktig del av en nasjons kulturlandskap og naturopplevelse. Og den er viktig for CO₂-balansen. I Europa er det ingen mangel på skog – 42 prosent av landarealet i EU er dekket av skog. Ikke overraskende er det Finland som har mest skog i prosent av landarealet – 77 prosent. Men Sverige er ikke langt etter med 75 prosent, på et større landareal enn Finland. Andre land som rangerer høyt er Spania (57 %), Hellas (51 %), Østerrike (48 %) og Slovenia (65 %). I «jumbogruppen» finner vi Irland med 10 prosent og Storbritannia med 11. De øvrige landene i Europa ligger stort sett i en mellomgruppe på 30-tallet, for eksempel Italia, Tyskland og Polen. Til sammenligning har Norge 38 prosent skog, altså litt mindre enn EUs gjennomsnitt, og klart lavere enn f.eks. Spania. Tallene for EU er tatt fra Eurostat, og for Norge fra Statistisk Sentralbyrå.

De fleste europeere tror at skogene deres blir mindre, men det er heldigvis ikke tilfelle. Skogarealet i Europa øker tvert imot med ca. åtte millioner hektar hvert år. Europa har totalt om lag halvparten av verdens skoger.

I de siste fem årene har skogen bundet ca. 10 prosent av Europas samlede CO₂-utslipp. Norge er faktisk et foregangsland her – norsk skog binder om lag halvparten av norske utslipp.

Det ovenstående fremgår av rapporten «State of Europe's forests 2011». Den må være oppmuntrende lesning for alle miljøbevisste europeere!

Naturødeleggende vindkraft

Åpent møte på Litteraturhuset lørdag 6. april kl. 12–17.

NOA arrangerer møtet under tittelen:

Vindmøller og naturtap eller energisparing og naturvern?

Innlegg fra mislykkede og vellykkede kamper mot møllene, bl.a. kommer Nils Faarlund og forteller om Totenåsen, som ble reddet.

Heidi Sørensen er invitert.

I panelet vil ledelsen fra NOA,

Naturvernforbundet og Natur og Ungdom sitte.

Deltagelse er gratis, men vi ber om påmelding til sigmund.hagvar@umb.no • evt. telefon 917 14 510.

Møtet foregår i møtelokalet Amalie Skram.

VELKOMMEN!

Bilder til Markakalenderen 2014!

Ikke før er vi ferdige med salget av 2500 kalendere for 2013, så starter vi planleggingen av Markakalenderens jubileumsutgave for 2014. Skal vi nå ut til nye brukergrupper og kjøpere, må vi være tidligere ferdige med produksjonen.

Vi ønsker gode Marka-bilder til kalenderen. Gjerne bilder som illustrerer eventyrskogene, det enkle, bærekraftige friluftslivet eller Markakulturen – selvsagt i tillegg til landskap og stemninger. Kalenderbilder kan ikke være alt for detaljerte og bør fortelle en historie, og de bør selvsagt være skarpe og ha en oppløsning som tåler å trykkes.

Skal dine bilder bli med i vurderingen for jubileumskalenderen, må de være NOA i hende **innen 1. april 2013**. Begynn å lete i billedarkivet nå, og send bildene til gjermund@noa.no. Husk å oppgi kontaktdata, så vi får tak i deg ved behov. **Mange takk for gode bilder til kalenderen!**

GRØNT DIKT

Svar

av Harald Sverdrup

Jeg spør tusenårseika:
hva er meningen med å leve,
holde på så lenge?

Treet svarer med å slippe
en edderkopp
ned i mitt hode.

Harald Sverdrup (1923–1992) var svært engasjert i naturvern og bidro med dikt, prosa og opplesninger. Blant annet Norsk naturkalender fra 1977. Jeg tror han ville tillatt oss denne gjengivelsen – diktet kan jo gi noen lyst til å finne frem til fler. Red.

Jørgen Stubbesitter

To ferske stubber

Det hender Leika, naboens trivelige puddeltispe, og jeg oppsøker Hundejordet i Frognerparken. Det gjør tydelig godt for en hundesjel å lange skikkelig ut med andre hunder. Flokkliv er sosialt liv både for mennesker og dyr – ikke bare med onkel på tur. Og gamle løvtrær skaper trivsel hos oss begge. Parker har elementer av fri natur og fornem kultur. Et godt supplement til skogen for et bymenneske.

Nå har jeg fått to nye stubber å sitte og undre meg på. Det har seg slik at i fjor sommer brakk en svær grein i Frognerparken og nære på trafikk og lite barn og dadla hennes. Engstelsen spredde seg, og for sikkerhets skyld henrettet man de to eldste trærne i parken som represalie. Trærne som hadde gledet folk i generasjoner, var fredet og nylig sjekket av fagfolk. Sunne og friske var de. «Likevel må først og fremst hensynet til sikkerheten ivaretas», uttaler Frognerparkens Venner veslevoksent.

Kanskje er det 'sikkerheten' som er problemet. Jo mer vi ufarliggjør naturen, jo lenger får vi den på avstand. Vi tror vi temmer den og kan utnytte den hemningsløst. Historien om den farlige greina i Frognerparken som førte til represalien, viser bare et symptom på en holdning vi må besinne oss for. Man gjør seg tanker på en stubbe. Hver og en av oss kan sette opp en lang liste over hva vi burde gjøre for å bli venner med kloden igjen. Den er et levende vesen, som vi er det. Vi er i naturen – vi mestrer den ikke. Det er godt å lese at vektigere folk enn en tilfeldig omstreifer spør seg om materien virkelig er uten bevissthet, at naturen er uten formål. Må man være naturmystiker for å skjønne det?

Vi høres av.

Sett og saket

Vindkraft har vorte religion

Monstermastene i Hardanger er ingenting i forhold til dette, seier Jan Bredo Våland, ein av naboane til Høg-jæren Energipark, som vart opna i september i fjor.

Oppslag i Dag og Tid 9. november 2012

Biodrivstoff; jordoppkjøp i fattige land- hittil seks ganger Norges areal

Utviklinga minner om «kappløpet om Afrika» på 1890-talet, ei form for nykolonialisme.

Ian Bryceson, professor ved UMB, i Dag og Tid 23. november 2012

Primitiv miljøforvaltning

Kraftselskapa argumenterer med reduserte klimagasutslepp, men det hagnar med kritiske argument mot vindkraft. Kvar er den store debatten?

Oppslag i Dag og Tid 9. november 2012

Fettkjuka – sopp i veien på Romerike?

Men dessverre er det alle de tusenvis av små og store avgjørelser som tas hver dag, i kommuner over hele landet og i lokalmiljøer over hele verden, som påvirker naturmangfoldet. Det er også de mange tusener av avgjørelser som til sammen har brakt oss dit vi er i dag: På kanten av stupet.

Ingeborg Gjærum, fast gjesteskribent i Fagbladet, medlemsblad for Fagforbundet 12-2012

Voksenopplæring

Hannah Arenth definerte det å være voksen som å ta et ansvar for den verden de unge fødes inn i, selv om en skulle ønske at den var annerledes enn den er.

Arne Johan Vetlesen og Per Bjørn Foros i Aftenposten 27. desember 2012

Et ekstremsprang i visdom

Først: «Jeg skal bli best, ellers er det ingen vits!» Så sekunder etter: «Jeg skal ialfall bli det beste jeg kan bli!»

En av våre toppidrettsutøvere til NRK-TV i romjula.

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til red.

Naturvernforbundet i Asker:	Jan Häusler, Brusetteveien 97, 1395 Hvalstad, 92463095, asker@noa.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Bjørn Kåre Salvesen, Bankv. 15 A, 1362 Hosle, 97676690, bjorn.kare.salvesen@online.no
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 92097204, liv.grotvedt@gmail.com
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Margreta Bondevik, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, unniaas@getmail.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Homble, Sør-Kringler, 2030 Nannestad, 92696375, k.homble@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Ames, 92463277, nes@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schölberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66914850, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Hiltrud Hemmersbach, Marja Olsens vei 2, 1481 Hagan, 67079544, hiltrud.hemmersbach@c2i.net
Naturvernforbundet i Oppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66807841, marimemo@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Christian Børs Lind, Hansemyrveien 12, 0880 Oslo, 90577182, cbl@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Georg Michael Reiss, Zinoberveien 27, 0758 Oslo, 90142331, gmreiss@online.no
Naturvernforbundet i Oslo Øst:	Magnus J. Delsett, Christies gate 20 B, 0577 Oslo, 99326026, magnus.delsett@gmail.com
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Elisabet Bolstad, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 47623917, elisbo@gmail.com
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Kr. Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 93081173, gaupstein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Uglevn 15, 1555 Son, 64950099, kristobye@gmail.com
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 64963999, lerkelund@atmail.com
Studentlaget i Ås:	Lise Häusler, Drøbakveien 65, 1430 Ås, 92463095, lisehausler@hotmail.com

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

ENEBAKK: Kjell Arild Ødegård, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 473 82 810

FROGN: Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64 93 59 43, s-ofstad@online.no

SØRUM: Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63 82 79 33

En liten grevling har som nyttårsforsett å gå sakte rundt i Østmarka.

Kunsten å gå sakte på ski

Det var denne undertittelen som vakte interesse og munterhet da NOAs styreleder Øivind Grimmer ble behørig takket med en bokgave ved juleavslutningen i Potetkjelleren på gamle ærverdige Vøienvolden gård.

Jeg ser boken som et kvalifisert forsøk på å ta tilbake skituren fra dem som skøyter og tyner kroppen i intervaller mot et tidlig infarkt. Med klokken som eneste herre og mester. Til en viss grad også fra dem som går samme preparerte løype frem til samme serveringssted hver uke som en type søndagsplikt. Som vi lærte i Speider'n (iallfall i 2. Bestum i oldtiden) at skituren først begynner når du går ut av løypene og går «skauleis».

Tom Stalsberg gjør det på en morsom måte, og småfilosoferer underveis som vi andre også gjør: «Måten du går tur på, sier kanskje noe om hvordan du er som menneske?» En barsk plakate fra Friluftsrådet fra 1950-årene på min vegg, sier det slik: «Gi løipe for den som innhenter dig og plass til den du møter. Faller du, så karr dig unna».

Vi nyter hans fornemmelser av det «sable gode ordet 'silkeføre'». Det gir drømmer og assosiasjoner hvor du enn er. Silkeføre er stikkordet for å være tilbake i vinternaturen, hvor du enn er i verdens vrimmel. Og «nysnø» (nå dessverre oppdelt i «villsnø» og «kunstsnø».

Ved å gå sakte nærmer vi oss poenget: oppleve og se noe naturen kan vise oss; se revens rake spor, undre seg over hvordan elgen kom opp der og der, se vingelagene hvor ugla slo en liten gnager, og kanskje hjelpe en snøtung granbuske av med byrden.

Boken har noen fine kapitler, nevnt i fleng: Skisekkens historie fra Ole F. Bergans ryggvondt i 1908, Maos alternative smørekurs, skikursenes viderverdigheter, Birken, skimotene fra spanskrør til rottefelle, treskifabrikken og – peis, pils og badstue. Denne omtaler beklager å ha assosiert litt vel vilt – men det vil du også gjøre med en slik bok. Det er også en bokglede. Red.

Østmarka fra A til Å – ny utgave

Oppsitteren på Sandbakken må med sin interesse for Østmarka, sine foredragskvelder, turarrangementer og kontakter med pressen, ha opparbeidet seg et kolossalt venne- og kontaktnett. Når han så har evnen til å skrive og er en systematisk litteratur- og arkivforsker – vel så skal det godt gjøres å finne frem til mer stoff og dan dere det bedre enn hva Even har gjort det i denne nye utgaven. Den første utgaven ble tatt godt imot. Denne utgaven må ha fått med seg alt nevneverdig, i tillegg til et enestående bildeutvalg. Imponerende. Red.

Tom Stalsberg
Født med ski på beina
En håndbok i kunsten å gå sakte på ski
176 sider, rikt illustrert
Pantagruel Forlag AS, Oslo 2012

Even Saugstad
Østmarka fra A til Å
2. utgave
231 store sider, rikt illustrert
Frie Fuglers Forlag, Oslo 2012
Utgitt i samarbeid med
Østmarkas Venner

NOAs ÅRSMØTE 2013

Det innkalles det med dette til NOAs årsmøte for 2013
tirsdag 19. mars 2012 kl. 18.00
i Naturvernforbundets lokaler i 6. etasje i Grensen 9 B i Oslo.

Alle medlemmer som har betalt kontingent for 2013 har møte- og stemmerett.

DAGSORDEN

Konstituering av møtet
Valg av møteleder, referent og underskrivere av protokollen
NOAs årsberetning for 2012
NOAs årsregnskap for 2012
Arbeidsprogram for 2013
Budsjett for 2013
Saker innkommet i henhold til vedtektenes § 4
Valg av styre, valgkomité og revisor

Sakspapirer til møtet vil være utlagt på NOAs kontor
og på www.noa.no senest 14 dager før møtet.

Etter det ordinære årsmøtet (ca kl. 20.00) blir det årsmøteforedrag.
Nils Faarlund vil holde foredrag med tittelen
«Hvor ble det av naturvernet? – Kampen mot vindkraft».
Vil også bli annonsert på NOAs hjemmeside, www.noa.no.

Styret ønsker alle
VEL MØTT!

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)